

Kirja-arvio

Psykoterapiasta humanismina ja mystiikkana: Perheterapian ja psykoanalyysin antirationalistisista ja antimedikaalisista ulottuvuuksista

Timo Sampolahti (2020). Akateeminen väitöskirja, 213. JYU.

Traumapsykoterapeutti VET, perheterapeutti VET Aku Kaura

Timon Sampolahden väitöskirja tuo tuoreen ja mielenkiintoisen, samalla kaivatunkin näkökulman psykoterapia-tutkimukseen. Hän asettaa psykoterapiat, erityisesti perheterapian ja psykoanalyysin, myöhäiskeskiajalta nousevan humanismin ja jo Platonin ajoista kehkeytyvän spekulatiivisen mystiikan antamien filosofisten käsitteiden ja näkökulmien kautta, yhteyksiin, jossa psykoterapian olemusta ja sen tutkimusta voitaisiin ymmärtää antirationalistisista ja antimedikaalisista ulottuvuuksista. Tuo ulottuvuus on laadullisesti jotain ”toista”, joka Sampolahden mukaan on jäänyt vallitsevan rationalistisen ja medikaalisen orientaation varjoon, ja joka kuitenkin

tavoittaa keskeistä, merkityksellistä psykoterapian olemuksesta.

Timo Sampolahti

Väitöskirjan muodostaa yhteenveto-osa ja neljä artikkelia. Ensimmäisessä artikkelissa Sampolahti osoittaa pelin metaforan muovaavan perheterapian kehitystä. Toisessa artikkelissa Sampolahti vertaa perheterapian ja psykoanalyysin epistemologisia siirtymiä. Mielenkiintoista on havaita, miten Sampolahden analyysissä perheterapia muuttuu perinteisestä systeemisestä orientaatiosta sosiaalisen konstruktionismin kautta takaisin interventionistisiin lähtökohtiinsa. Samanaikaisesti tapahtuu psykoanalyysin piirissä epistemologista siirtymää perinteisestä orientaatiosta narratiivisen haasteen kautta takaisin luonnontieteelliseen tietoteoriaan. Molemmat psykoterapiamuodot kulkevat rationalismin ja medikaalisuuden jatkumolla antirationalistiseen ja antimedikaaliseen suuntaan,

palautuen taas takaisin päin, kykenemättä ratkaisemaan epistemologisia dilemmojaan. Kolmannessa ja neljännessä artikkelissa Sampolahti hyödyntää Platonin, Wittgensteinin ja myöhäisen Heideggerin filosofisia ajatuksia ja näkemyksiä osoittaakseen, että psykoterapiailmiön kokonaisuutta voidaan ymmärtää vain, jos otetaan huomioon luonnontieteellisen ohella antirationalistinen näkökulma. Keskeistä Sampolahden mukaan on myös ymmärtää millaisissa historiallisissa konteksteissa psykoterapiat ja psykoterapia-tutkimus ovat muovautuneet 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla.

Sampolahti toteaa, että historiallisilla ja aatehistoriallisilla tekijöillä on aiempaa luultua suurempi vaikutus psykoterapian kehittämisessä. Toisen maailmansodan jälkeinen teknis-luonnontieteellinen optimismi, 1980-luvun konstruktionistinen ja konstruktivistinen vallankumous ja moderni mielen toimintaa kartoittava tutkimus ovat ymmärtämishorisontteja, kun tarkastellaan psykoterapioissa tapahtuneita muutoksia ja paradigmaattisia hyppäyksiä. Sampolahden mukaan Heideggerin myöhäisfilosofian spekulatiiviselle mystiikalle ominaiset ajatuskulut esimerkiksi kahdenlaisesta ajattelusta ja runouden olemuksesta antavat hedelmällisiä aineksia käsitteellistä psykoterapian antirationalistisia ja mystisiä puolia. Sampolahti tiivistää väitöskirjatutkimuksen tulokseksi seuraavaa: "Väitän, että psykoterapiailmiössä kokonaisuutena on pelkistettävissä kaksi ajatteluperinnettä tai voimaa, joiden välisessä jännitteessä psykoterapiat ovat muotoutuneet sellaiseksi kuin ne tällä hetkellä ymmärretään. Nämä perinteet voidaan yhtäältä nimetä rationalistiseksi ja toisaalta mystiseksi tai antirationalistiseksi. Kysymys ei näytä kuitenkaan olevan vain psykoterapioiden evoluution historiallisesta kontekstista, vaan myös voimista, jotka muovaavat jatkuvasti psykoterapioita ja tapaamme ajatella niitä."

Sampolahden väitöskirja on kokonaisuutena monivivahteinen, psykoterapiaa ja sen tutkimusta filosofisesti hienosti oivaltava. Tutkimusasetelma on ollut haastava, mutta Sampolahti teologisen peruskoulutuksen antaman perustan varassa soveltaa psykologian alan psykoterapiatutkimukseen hedemällisesti humanismin ja spekulatiivisen mystiikan perinteitä. Sampolahden tutkimus onkin kiinnostava inter-disipliinisen tutkimusasetelman ja -orientaation vuoksi ja lukemisen arvoinen ammattikuntamme parissa. Yhteenvedo-osassa Sampolahti tuo seikkaperäisesti esiin tutkimuksensa asetelman, perustelut ja tulokset. Erityisesti yhdessä Aarno Laitilan kanssa kirjoitetut kaksi viimeistä, vuonna 2019 julkaistua englanninkielistä artikkelia, ovat nautinnollista luettavaa.

Linkki väitöskirjaan:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8134-1>